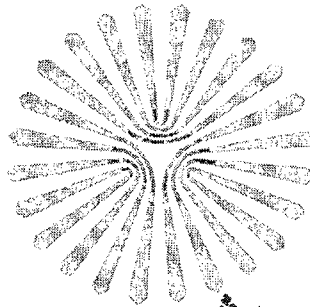

دانشگاه پیام نور - کتابخانه مرکزی	
بخش نشریات	
PIR	شماره ثبت
۴۹۹	شماره مندرک
۸۶/۲/۲۲	شماره رکورد

دانشگاه پیام نور

مرکز تهران

دانشکده علوم انسانی

گروه زبان شناسی و زبان انگلیسی

عنوان پایان نامه :

تحلیل و مقایسه‌ی محتوای کتاب فارسی پایه اول دوره‌ی

ابتدایی ایران با کتاب کردی پایه‌ی اول دوره‌ی ابتدایی کردستان عراق

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته آموزش زبان فارسی

مؤلف : اسماعیل مصطفی زاده

استاد راهنما : دکتر علی اصغر کاکو جویباری

بهار : ۱۳۸۶

۱۳۸۷ / ۲ / ۱۴

۱۰۵۳۹۷

دانشکده علوم انسانی

گروه زبان شناسی و زبان انگلیسی

عنوان پایان نامه :

تحلیل و مقایسه‌ی محتوای کتاب فارسی پایه اول دوره‌ی

ابتدایی ایران با کتاب کردی پایه‌ی اول دوره‌ی ابتدایی کردستان عراق

پایان نامه :

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

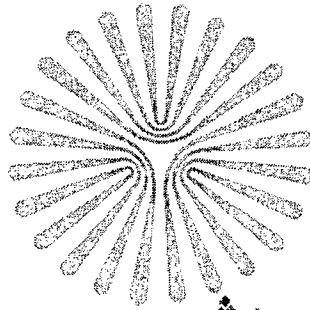
در رشته آموزش زبان فارسی

مؤلف: اسماعیل مصطفی زاده

استاد راهنما: دکتر علی اصغر کاکو جویباری

استاد مشاور: دکتر مرضیه عارفی

بهار 1386

دانشگاه پیام نور

تصویب نامه

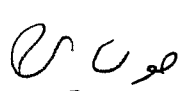
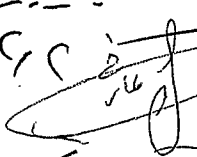

پایان نامه تحت عنوان:

تحلیل و مقایسه کتاب فارسی پایه اول

با کتاب کردی پایه اول کردستان عراق

تاریخ دفاع ۸۶ / ۲ / ۲ نمره: ۱۹ / ۲۵ درجه: مخبر

اعضای هیات داوران:

نام و نام خانوادگی	هیات داوران	امضاء
۱- آقای دکتر علی اصغر کاکوجویباری	استاد راهنما	
۲- خانم دکتر مرضیه عارفی	استاد مشاور	 ۱۳۸۲/۲/۲
۳- آقای دکتر بهمن زندگی	استاد داور	 زن
۴- آقای دکتر بهمن زندگی	نماینده گروه	 زن

نام: اسماعیل

نام خانوادگی دانشجو: مصطفی زاده

عنوان پایان نامه: تحلیل و مقایسه‌ی محتوای کتاب فارسی پایه اول دوره‌ی ابتدایی ایران با کتاب کردی پایه‌ی اول دوره ابتدایی کردستان عراق

استاد راهنما: دکتر علی اصغر کاکو جویباری

استاد مشاور: دکتر مرضیه عارفی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد رشته: آموزش زبان فارسی گرایش: دانشگاه: پیام نور

دانشکده: علوم انسانی تاریخ فارغ التحصیلی: 1386/2/2 تعداد صفحه: 130

کلید واژه‌ها:

تحلیل محتوی - کتاب فارسی پایه اول - کتاب کردی پایه اول

تقدیم به دختر عزیزم

روژان

که همچون

خورشید

در زندگی من می درخشد.

تشکر و قدر دانی

برخود فرض می‌دانم از کلیه عزیزانی که در گردآوری، تهیه و تدوین این تحقیق به اینجانب مساعدت نموده اند صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم خصوصاً از جناب آقای دکتر جویباری و خانم دکتر عارفی به خاطر راهنمایی های مکرر قدردانی می نمایم در خاتمه از خانواده‌ام که در طول این دو سال خصوصاً در انجام این پژوهش اوقات اختصاصی خود را به من واگذار نمودند تا این پژوهش به انجام رسد نهایت تشکر را دارم .

فهرست

صفحه	عنوان
	چکیده
1	فصل اول کلیات تحقیق
2	1-1 مقدمه
3	1-2 بیان مسئله تحقیق
6	1-3 اهمیت و ضرورت تحقیق
8	1-4 اهداف تحقیق
9	1-5 سوالات تحقیق
9	1-6 تعاریف اصطلاحات، مفاهیم و واژگان تحقیق
11	فصل دوم مبانی نظری و پیشینه تحقیق
12	2-1 مقدمه
13	2-2 انتخاب محتوا در برنامه ریزی درسی
16	2-3 مفهوم محتوا
17	2-4 ارائه محتوا
17	2-5 ملاکهای انتخاب محتوا
20	2-6 ملاکها و معیارهای مناسب محتوا
21	2-7 تاریخچه‌ی تهیه‌ی کتاب‌های درسی در ایران
24	2-8 محتوای کتاب فارسی پایه‌ی اول
26	2-9 اهداف کلی آموزش زبان فارسی در سال اول ابتدایی
29	2-10 ساختار و محتوای کتاب فارسی اول

34	ویژگیهای بدنی و روانی دانش آموزان دوره‌ی ابتدای	2-11
35	اصول و سیاستهای حاکم بر برنامه ریزی درسی	2-12
36	اصول حاکم بر تالیف کتاب های درسی	2-13
37	ضرورت تنوع و تعدد کتاب های درسی در ایران	2-14
38	تصاویر در کتابهای درسی	2-15
41	دلایل تصویر گذاری روی کتاب های کودکان	2-16
42	ویژگیهای تصاویر آموزشی	2-17
44	نقش باورهای جنسیتی در محتوای کتاب های درسی	2-18
45	دانش آموز و نیازها و تجارب او	2-19
46	موقعیت جغرافیایی کردستان عراق	2-20
46	زبان کردی	2-21
47	آموزش و پرورش کردستان عراق در یک نگاه	2-22
52	مروری بر سابقه تحقیق	2-23
63	فصل سوم روش تحقیق	
64	3-1 مقدمه	
64	3-2 روش اجرای تحقیق	
66	3-3 جامعه آماری	
66	3-4 نمونه آماری	
66	3-5 ابزار گرد آوری داده ها	
67	3-6 روش تحلیل محتوا	
69	3-7 تعریف تحلیل محتوا	
72	3-8 روشهای رایج تحلیل محتوا	
73	3-9 کاربردهای روش تحلیل محتوا	
73	3-10 مراحل تحلیل محتوا	

80	3-11 واحد های روش تجزیه و تحلیل تحقیق
81	3-12 روش آماری در تجزیه و تحلیل داده ها
82	فصل چهارم یافته های تحقیق
83	4-1 مقدمه
84	4-2 تحلیل داده ها
102	فصل پنجم بحث و نتیجه گیری
103	5-1 مقدمه
103	5-2 نتایج به دست آمده از اجرای پژوهش
109	5-3 محدودیتهای تحقیق
110	5-4 پیشنهادها
112	فهرست منابع
119	پیوستها
127	چکیده انگلیسی

فهرست جداول

- 85 جدول 1-4 فراوانی و درصد تصاویر شهری و روستایی در کتاب فارسی اول ابتدایی
- 86 جدول 2-4 - فراوانی و درصد تصاویر شهری و روستایی در کتاب کردی اول ابتدایی
- 87 جدول 3-4 - مقایسه فراوانی و درصد تصاویر شهری و روستایی در کتاب‌های فارسی و کردی اول ابتدایی
- 88 جدول 4-4 فراوانی و درصد جنسیت در نوشتار کتاب فارسی اول ابتدایی
- 89 جدول 5-4 فراوانی و درصد جنسیت در تصاویر کتاب فارسی اول ابتدایی
- 90 جدول 6-4 فراوانی و درصد جنسیت در نوشتار کتاب کردی اول ابتدایی
- 91 جدول 7-4 فراوانی و درصد جنسیت در تصاویر کتاب کردی اول ابتدایی
- 92 جدول 8-4 مقایسه فراوانی و درصد جنسیت در نوشتار کتاب فارسی و کردی پایه اول ابتدایی
- 94 جدول 9-4 مقایسه فراوانی و درصد جنسیت در تصاویر کتاب فارسی و کردی پایه اول ابتدایی
- 95 جدول 10-4 فراوانی و درصد مقوله‌های (اطلاعاتی، ارزشی) در تصاویر کتاب فارسی اول ابتدایی
- 96 جدول 11-4 فراوانی و درصد مقوله‌های (اطلاعاتی، ارزشی) در نوشتار کتاب فارسی اول ابتدایی
- 97 جدول 12-4 فراوانی و درصد مقوله‌های اطلاعاتی، ارزشی در تصاویر کتاب کردی اول ابتدایی
- 98 جدول 13-4 فراوانی و درصد مقوله‌های اطلاعاتی، ارزشی در نوشتار کتاب کردی اول ابتدایی
- جدول 14-4 مقایسه فراوانی و درصد مقوله‌های اطلاعاتی، ارزشی در نوشتار کتاب فارسی و کردی پایه اول ابتدایی
- 99
- جدول 15-4 فراوانی و درصد مقوله‌های اطلاعاتی، ارزشی در تصاویر کتاب فارسی و کردی پایه اول ابتدایی 100

فهرست نمودارها

- 85 نمودار 1-4 مقایسه فراوانی تصاویر شهری و روستایی در کتاب فارسی اول ابتدایی
- 86 نمودار 2-4 مقایسه فراوانی تصاویر شهری و روستایی در کتاب کردی اول ابتدایی
- 87 نمودار 3-4 مقایسه فراوانی تصاویر شهری و روستایی کتابهای فارسی و کردی اول ابتدایی
- 88 نمودار 4-4 مقایسه فراوانی جنسیت در نوشتار کتاب فارسی اول ابتدایی
- 89 نمودار 5-4 مقایسه فراوانی جنسیت در تصاویر کتاب فارسی اول ابتدایی
- 90 نمودار 6-4 مقایسه فراوانی جنسیت در نوشتار کتاب کردی اول ابتدایی
- 92 نمودار 7-4 مقایسه فراوانی جنسیت در تصاویر کتاب کردی اول ابتدایی
- 93 نمودار 8-4 مقایسه فراوانی جنسیت در نوشتار کتاب فارسی و کردی پایه اول ابتدایی
- 94 نمودار 9-4 مقایسه فراوانی جنسیت در تصاویر کتاب فارسی و کردی پایه اول ابتدایی
- 95 نمودار 10-4 مقایسه فراوانی مقوله‌های اطلاعاتی، ارزشی در تصاویر کتاب فارسی اول ابتدایی
- 96 نمودار 11-4 مقایسه فراوانی مقوله‌های اطلاعاتی، ارزشی در نوشتار کتاب فارسی اول ابتدایی
- 97 نمودار 12-4 مقایسه فراوانی مقوله‌های اطلاعاتی، ارزشی در تصاویر کتاب کردی اول ابتدایی
- 98 نمودار 13-4 مقایسه فراوانی مقوله‌های اطلاعاتی، ارزشی در نوشتار کتاب کردی اول ابتدایی
- 99 نمودار 14-4 مقایسه فراوانی مقوله‌های اطلاعاتی، ارزشی در نوشتار کتاب فارسی و کردی پایه اول ابتدایی
- 100 نمودار 15-4 مقایسه فراوانی مقوله‌های اطلاعاتی، ارزشی در تصاویر کتاب فارسی و کردی پایه اول ابتدایی

چکیده

تهیه محتوای آموزشی مناسب از وظایف حیطة برنامه ریزی درسی است. مهمترین مطلب در برنامه ریزی درسی و در نظام آموزشی ما تهیه و تدوین محتوای کتاب های درسی می باشد. محتوای کتاب های درسی به علت متمرکز بودن نظام آموزشی ایران، اهمیت دو چندان می یابد. بعلاوه کتاب های فارسی دوره ابتدایی تازه تالیف می باشند و بررسی محتوای آنها جهت ایجاد تغییرات لازم، ضروری می باشد بنابه دلایل فوق تحلیل محتوای متون کتاب های درسی اهمیت بالای پیدا می کند.

تحقیق حاضر به منظور بررسی و مقایسه ی کتاب های فارسی ایران و کردی کردستان عراق در پایه ی اول ابتدایی از روش تحلیل محتوای بهره جسته است و می تواند برای رشته علوم تربیتی به ویژه گرایش برنامه ریزی درسی، کاربرد داشته باشد.

روش انجام این تحقیق، روش تحلیل محتوا می باشد. روش تحلیل محتوا یکی از روشهای تحقیق در علوم انسانی می باشد که در آن محتوا بررسی و تحلیل می شود و یافته ها جمع آوری می شوند.

با توجه به اصول تحلیل محتوا، کتاب های مورد نظر این تحقیق از جنبه های نسبت تصاویر شهری به روستایی، نسبت جنسیت، نسبت مقوله های اطلاعاتی به مقوله های ارزشی، بررسی و تحلیل شدند.

ابزار این تحقیق چک لیست تهیه شده ای است که با استفاده از واحدهای زیر داده ها را جمع آوری کردیم. در سوال 1 که متغیر "تصاویر شهری به روستایی" بررسی می شود، از واحد "تصویر" استفاده شده است در سوال 2 که "نسبت جنسیت" بررسی می شود، "اسامی و تصاویر" واحد شمارش برای محاسبه نسبت جنسیت می باشند. "مضمون و فحوی صفحه" واحد تحلیل محتوا در سوال 3 می باشد، که نسبت مقوله های اطلاعاتی به مقوله های ارزشی محاسبه می شود.

برای اطمینان از اعتبار تحقیق، از سه نفر که آشنا به روش تحلیل محتوا بودند استفاده شد. این سه نفر بطور جداگانه کتاب ها را بررسی و داده ها را جمع آوری کردند و ضریب توافق بالای 85٪ حاصل شد و در پایان ضمن بیان یافته ها و نتایج بررسی تحلیل محتوای کتاب های مورد نظر، پیشنهادهایی جهت اصلاح کتاب های درسی ارائه شد.

در سوال 1 به طور کلی تحقیق آشکار ساخته است که کتاب فارسی از لحاظ تصاویر، کتابی شهر محور است ولی کتاب کردی تعادل نسبی بهتری بین تصاویر شهری و روستایی برقرار کرده است.

در سوال 2 یافته ها نشان می دهد که در مجموع در محتوای کتاب فارسی (در نوشتار و تصاویر) تعادل نسبی در زمینه جنسیت رعایت شده است. در کتاب کردی هم در نوشتار و هم در تصاویر توجه به جنس مذکر بیشتر بوده و اختلاف معنی داری در این

باره وجود دارد و تعداد تصاویر و صفحات نوشتاری که به تنهایی جنس مذکر را نشان داده بیشتر از جنس مونث می باشد و نگاهی مرد سالارانه و مرد محور دارد.

در سوال 3 می توان گفت که کتاب فارسی بهتر از کتاب کردی نسبت بین مقوله های اطلاعاتی و ارزشی را رعایت کرده است و تفاوت در نسبت مقوله ها در کتاب کردی آشکارتر است. بطور خلاصه در بررسی نوشتار و تصاویر، یافته ها نشان می دهند که کتاب کردی کتابی اطلاعاتی مدار است ولی کتاب فارسی کتابی اطلاعاتی - ارزشی مدار است.

فصل اول

کلیات تحقیق

نظام آموزشی سنگ زیربنای توسعه و رشد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی هر کشوری است. نقش آموزش و پرورش به عنوان دستگاهی که مسئولیت تحول و دگرگونی، غنای فرهنگ و تعالی جامعه، بکارگیری تکنولوژی و صنعت جدید را دارد، کاملاً شناخته شده است. آموزش و پرورش فرایندی است که برای تغییر و تعدیل رفتار فراگیران تلاش می کند و برای تحقق هدفهایی فعالیت می کند در این عرصه‌ی پهناور نقش اساسی بر عهده‌ی برنامه درسی است و محتوا، یکی از عناصر مهم برنامه درسی به حساب می آید که می تواند از طریق کتاب درسی در نظام تعلیم و تربیت عرضه شود.

دکتر هاشم فردانش می گویند: "کتابهای درسی به خاطر اهمیت زیادی که در تعیین محتوا و خط‌مشی آموزشی دارند،

کانون توجه تمامی دست اندرکاران آموزش و پرورش می‌باشد." (فردانش، 72)

اهمیت کتاب های درسی در نظام آموزشی متمرکز ما چند برابر می باشد بعلاوه کتاب های درسی در تحقق اهداف نظام

آموزشی نقش اساسی و کیفی دارند.

" اگر برنامه های درسی و محتوای کتاب‌های مربوط به برنامه ها، هماهنگی و همسو با هدفهای کلی و جزئی نظام نباشند

نمی توان نسبت به تحقق هدفهای مورد انتظار امیدی داشت با وقوف بر اهمیت نقش کتاب های درسی، بازنگری، تجدید نظر

و اصلاح برنامه و محتوای کتاب های درسی از طریق اصول علمی، زمینه های رشد برنامه ریزی و به تبع آن رشد پیشرفت

تحصیلی را فراهم می آورد. (رئیس دانا، 73)

"به همین دلیل تهیه کنندگان کتاب درسی و برنامه ریزان برای دستیابی به الگوهای بهتر در تدوین کتاب های

درسی، موضوع تحلیل محتوای درسی را به عنوان روشی در بررسی کتاب های درسی پذیرفته اند تا بر اساس آن بتوانند

معیارهای مطلوب کتاب درسی را مشخص نمایند و نارسایی‌های کتاب‌های تهیه شده را مشخص سازند و از تحقیقات انجام

شده در مطلوب‌تر ساختن کتابهای درسی بهره جویند." (واشقانی فراهانی، 82)

زمانی که در یک نظام آموزشی اصلی ترین ابزار کتاب است، باید جهت غنی سازی و تدریس مناسب آن تلاش های زیادی نموده تا محتوا کتاب ها متناسب با نیاز های فراگیران و نیازهای جامعه‌ی فعلی و آینده باشد.

تحلیل کتب درسی و ارائه پیشنهاد های مفید بوسیله پژوهشگران یکی از راههای ارتقاء کمی و کیفی کتابها است و لذا باید زمینه بهبود وضعیت آموزش و پرورش و اعتلای محتوای کتب درسی را فراهم کرد. البته نظر به این که نظام آموزشی ما متمرکز می باشد و در نظام آموزشی ما کاربرد وسایل کمک آموزشی هم در سطح پایین می باشد، کتاب به عنوان عامل مهمی در یادگیری دانش آموزان، خود را می نمایند. بنابراین پرداختن به تحلیل کتب درسی می تواند در ارائه پیشنهاد های مفید و تشخیص نقاط ضعف کتب و بهبود وضعیت آموزش ما را کمک نماید و راهگشای حل بسیاری از مشکلات جاری آموزشی باشد.

2- 1 بیان مسئله تحقیق

انتخاب مطالب و مفاهیم آموزشی مناسب از میان گنجینه‌ی وسیع دانش بشری و ارائه آن در قالب کتاب های درسی، یکی از مسائل مورد توجه نظامهای آموزشی جهان است در نظام آموزش و پرورش، کتاب درسی به عنوان عنصری که از آن در جهت آموزش و در نهایت ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار یادگیرندگان استفاده می شود، جایگاه ویژه ای داشته و هر روز بر اهمیت آن افزوده می شود. بدیهی است که یک کتاب درسی زمانی می تواند به تحقق اهداف آموزش و پرورش کمک کند، که با محتوای غنی خود و رعایت اصول و معیارهای که در تهیه و تدوین آن بکار گرفته می شود، زمینه را در جهت شکوفایی استعداد ها و تواناییهای دانش آموزان فراهم آورد. (محمودی، 73)

جریان جدید زبان آموزی که در هیئت کتاب های بخوانیم و بنویسیم از سال 1379 آغاز شده است گامی تازه و چشم اندازی جدید پیش روی آموزش زبان فارسی در کشور گشوده است تردیدی نیست که این حرکت نیازمند مراقبت، تصحیح، اعتلا و باروری و گسترش و تعمیق است و هر تلاشی در این عرصه را باید سپاس و پاس داشت.

نقش کتاب درسی به عنوان یک ابزار مهم آموزشی، از ایام گذشته مورد توجه بوده و همواره از سوی مربیان و دست اندرکاران تعلیم و تربیت فعالیتهای مستمری در زمینه بهبود کمی و کیفی آن و استفاده هر چه بهتر از این وسیله آموزشی به عمل آمده است.

پیدایش و گسترش برنامه ریزی درسی به عنوان یک رشته‌ی علمی، در سالیان اخیر توانسته است به میزان قابل توجهی امر مهم تدوین و تالیف کتاب‌های درسی را از طریق ارائه مجموعه‌ای از ملاکها و معیارهای مرتبط، به صورت یک کار علمی و تحقیقی در آورد.

کتاب درسی، سند رسمی، معتبر و محوری آموزش و پرورش است که در کنار دیگر ابزار و امکانات، با محتوایی برنامه ریزی شده و هدفمند در چرخه‌ی آموزشی قرار می‌گیرد.

کتاب فارسی از کتاب‌های اساسی دوره‌ی ابتدایی است که باید ایفاگر نقش‌ها و فعالیت‌های گوناگون برای تحقق اهداف زبان آموزی، ارزشی و نگرشی، نگارشی، املائی، ادبی و مهارت‌های زندگی باشد تا دانش آموزان را برای زیستن متعالی و شناخت درست و دقیق زبان و فرهنگ و ادبیات آماده کند. (کتاب راهنمای معلم فارسی پایه اول دبستان، 1385)

با توجه به اهمیت دوره‌ی ابتدایی در رشد همه جانبه کودک و از آن جا که دوره‌ی ابتدایی نقطه شروع یک حرکت طولانی می‌باشد، و نظر به این که در نظام متمرکز آموزش و پرورش ایران کتاب محور اساسی یادگیری و حتی گاهی یگانه وسیله آموزشی می‌باشد، محتوا و متون کتاب‌ها بسیار مهم و جای بررسی فراوان دارند.

مهمترین دلایل اهمیت کتاب‌های درسی را می‌توان موارد زیر ذکر کرد:

الف - ارزشیابی و امتحانات محدود به کتب درسی است.

ب - هزینه زیادی صرف تهیه و چاپ کتاب‌ها می‌گردد.

ج - فعالیت معلمان و دانش آموزان و یادگیری فراگیران در نظام متمرکز ما به کتاب‌ها محدود است.

به همین دلایل بازنگری و اصلاح محتوای کتاب‌های درسی زمینه پیشرفت تحصیلی را فراهم می‌آورد. این امر مخصوصاً در مورد محتوای کتاب‌های فارسی که:

اولاً - مهم ترین ابزار آموزش زبان رسمی است.

ثانیاً - راه آموزش دیگر دروس نیز می‌باشد، اهمیت بالاتری می‌یابد. (فردانش و همکاران، 79)

با توجه به این که در دو دهه‌ی اخیر کشور ما از نظر فرهنگی و اجتماعی تغییرات محسوسی کرده است و از نظر وسایل ارتباط جمعی توسعه‌ی قابل توجهی داشته و فرصت و امکانات آموزشی بسیاری فراهم شده و خانواده‌ها هم از لحاظ رفاه و

سطح تحصیل تغییر کرده‌اند، ضرورت تغییر برنامه‌های درسی متناسب با این تغییرات احساس می‌شود. البته با وجود نوساز یهای ظاهری و نوآوری های ابزاری و گاهی نمایشی و خیره کننده، بیشتر برنامه های تغییر محتوای کتاب ها عقیم و راکد می مانند. در اینجا است که ضرورت تغییر محتوای مغز منابع انسانی از سطوح بالا تا سطوح پایین هم اجباری می گردد که این مقوله کاری جدا از حیطه این پژوهش می باشد.

برنامه های درسی، اسناد رسمی نظام های آموزشی هستند که نقشی عملیات مورد نظر برای تحقق آرمانهای آموزش و پرورش در آنها روشن گردیده است. (میرزا رضایی، 81)

با توجه به این جایگاه می توان با تحلیل محتوا و ارزشیابی برنامه های درسی و خصوصاً "با استفاده از دیدگاههای معلمان و یا با مقایسه کتاب های درسی خودمان با کتابهای درسی کشورهای دیگر به تصویری نسبتاً روشن از میزان کارآمدی نظام آموزشی خود دست یافت و همین امر موجب شده است نظام های آموزشی دنیا قسمتی از امکانات خود را صرف تحقیقات و کارآمد کردن برنامه های درسی سازند. البته ناگفته نماند به دنبال تغییرات جهانی و تحولات اجتماعی، فرهنگی و اطلاعاتی، ناگزیر از تغییرات اساسی وزیر بنایی در برنامه ها و محتوای آموزشی هستیم.

طی سالهای اخیر بر حسب ضرورت تحولی اساسی در برنامه درسی فارسی پایه اول بوجود آمده و از سال 1374 «شورای برنامه ریزی زبان آموزی» با در نظر گرفتن اصول برنامه ریزی درس سعی کرده است کلیه مراحل طراحی اجرا و ارزشیابی را بطور منطقی در دستور کار خود قرار دهد و با کمک متخصصان و محققان، برنامه درس جدید به تصویب رسید و از مهر 1379 کتاب جدید فارسی اول ابتدایی در تعدادی از مدارس به طور آزمایشی اجرا شد و سرانجام کتاب بخوانیم و بنویسیم از سال 81-82 در بیشتر نقاط کشور به اجرای سراسری رسید. (میرزا رضایی، 1381)

در برنامه جدید آموزش زبان فارسی کتاب درسی نقش اساسی را در نیل به اهداف برنامه به عهده دارد به خاطر همین اهمیت است که تحلیل محتوای کتب فارسی جدید و مقایسه آنها با کتاب های درسی کشورهای دیگر می تواند در تعیین نقاط ضعف و قوت این کتابها ما را کمک نماید.

در تهیهی برنامه های درسی باید نهایت مراقبت و دقت نظر اعمال گردد تا به نحو مطلوب با شرایط رشد جسمی، عاطفی و... کودکان هماهنگ باشد و جوابگوی نیازهای ناشی از تحولات اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی باشند. البته در پایه ی اول ابتدایی، درس فارسی از نظر آموزش مهارتهای زبانی و ایجاد انگیزه و علاقه به فراگیری سایر دروس اهمیت مضاعف دارد و به همین دلیل طراحی و اجرای یک برنامه ی درسی موثر در پایه ی اول ابتدایی مستلزم اعمال ظرافت و دقت

خاصی است و می‌توان در این راه از تجارب دیگر کشورها استفاده کرد و محاسن کتاب‌های درسی آنها را در کتاب‌های درسی خودمان اعمال کرد.

با توجه به اهمیت ویژه‌ای که کتاب‌های درسی در انتقال ارزشها و هنجارها دارند، به نظر می‌رسد که آنها باید همواره مورد تجزیه و تحلیل، نقد و بررسی، تغییر و تحول قرار گیرند، تا بتوان مطابق نیازهای فراگیران، جامعه و دانش روز، مواد درسی که از هر حیث مفید باشند را تدوین و ارائه کرد.

این تحلیل نیز به دست اندرکاران و مولفین کتاب‌های درسی کمک می‌کند تا در هنگام تهیه و تدوین، انتخاب محتوا و یا گزینش آن، تصمیم‌های عاقلانه‌ای اتخاذ نمایند. "یکی از مسائل و معضلات آموزشی ما مسئله برنامه ریزی درسی در نظام آموزش و پرورش کشور است که عملکرد فارغ‌التحصیلان در مقاطع ابتدایی و راهنمایی و متوسطه مؤید این امر است.

مسائل مطرح شده از طرف استادان، دانشجویان، معلمان، دانش‌آموزان که حاکی از نارضایتی آنان از حجم کتاب‌های درسی، افزایش تعداد عناوین، روزآمد نبودن محتوا و مطالب، عدم انسجام عمودی و افقی و عدم توالی مفاهیم در مقاطع مختلف تحصیلی، عدم همخوانی محتوای کتاب‌ها با نیازهای یادگیرنده و جامعه و عدم توجه به ماهیت دانش ورشته تحصیلی مربوط می‌باشد" (قورچیان، 74)

با توجه به دلایل فوق و از آنجا که ارزیابی از محتوای دروس در فرایند تعلیم و تربیت یک رویکرد مداوم محسوب می‌شود، در این تحقیق به مقایسه، بررسی و تحلیل محتوای کتاب فارسی و کردی پایه اول دوره‌ی آموزش ابتدایی ایران و کردستان عراق بر اساس معیارها و ضوابط در نظر گرفته شده در سوالات تحقیق پرداخته ایم، و در آخر راهکارهای اصلاحی خود را بیان می‌دارم.

3-1 اهمیت و ضرورت تحقیق

به عقیده تابا که یکی از صاحب‌نظران برنامه‌ریزی درسی می‌باشد، از چهار عنصر برنامه‌ی درسی (هدفها، ارزشیابی، محتوا و تجربیات یادگیری) انتخاب محتوا و تجربیات یادگیری، یکی از دو تصمیم محوری در ایجاد برنامه‌ی درسی به شمار می‌روند و بنابراین بکاربردن روش منطقی در این زمینه حائز اهمیت است. (محمودی، 73)

زبان فارسی زبان آموزش در آموزش و پرورش ایران است و یکی از مهمترین ابزارها در فرایند یاددهی و یادگیری است به طوری که ضعف وقوت دانش آموزان در هر کدام از مهارتهای سخن گفتن، گوش دادن، خواندن و نوشتن به طور مستقیم در تضعیف یا تقویت یادگیری همه‌ی دروس تاثیر دارد.

نظر به اهمیت زبان فارسی در دوره ابتدایی، انتظار این است که بهترین برنامه‌ی درسی و متون با عنایت به تنوع آنها، در اختیار دانش آموزان قرار داده شود و این میسر نمی‌شود مگر اینکه کتاب‌های درسی این ماده درسی به طور مستمر مورد ارزیابی و بازنگری قرار گیرند.

کتاب درسی به عنوان وسیله‌ی ارزشمند در آموزش مطرح می‌باشند و با رشد تکنولوژی و پیچیده تر شدن زندگی اجتماعی، توسعه و تحول سریع جوامع، این ضرورت بر نظام آموزش و پرورش واجب می‌شود که هم برنامه‌ها و هم کتب درسی مطابق با زمان و بطور مستمر ارزشیابی و تجدید نظر شوند اگر این عمل انجام نگیرد با گذشت زمان مطالب آنها کهنه و بی حاصل می‌شوند.

البته تحلیل محتوای کتاب درسی در ایران سابقه‌ی چندانی ندارد و تقریباً از سال 1345 و به دنبال تغییر نظام آموزشی ایران آغاز شده است و در بررسی سابقه تحقیق باید گفت: پژوهشی که با این تحقیق مرتبط باشد پیدا نشد، ولی به نتایج چند تحقیق که بر روی محتوای کتاب‌های فارسی ابتدایی انجام گرفته شده بود اکتفا گردید.

"در این میان دوره‌ی ابتدایی اهمیت زیادی دارد و همچنین جزء حساس آموزش و پرورش به حساب می‌آید، زیرا به سنی مربوط می‌شود که در آن کودک بیشترین میزان پذیرش را دارد یعنی زمانی که در او روحیه انتقادی هنوز رشد نکرده است. بدین جهت کارایی جامعه پذیری و فرهنگ پذیری او بسیار است، پس کتاب‌های درسی نقش اساسی در انتقال رفتارهای کودکان ایفا می‌کنند زیرا این رفتارها در این سنین بسیار حساس و با تاثیر پذیری زیادی شکل می‌گیرند."
(محمد مظفر 82)

در ضرورت انجام تحقیق باید گفت که با توجه به چاپ تقریبی 160 میلیون جلد کتاب درسی و صرف چند صد میلیون دلار برای چاپ کتاب‌ها در ایران لزوم بررسی و نقد و تحلیل کتاب‌ها احساس می‌شود. تحلیل کتاب‌های درسی دست اندرکاران آموزش و پرورش را در اتخاذ تصمیمات معقولانه‌تری هنگام انتخاب محتوای کتاب‌های درسی کمک می‌کند.